

Közömbös Isten?

A szörnyűségeket látva, gyakran vetődik fel bennünk a kérdés: miért van ennyi kín, ennyi testi-lelki gyötrelme a világban? A szenvedés zöme nem természeti okokra visszavezethető sorscsapás, hanem az ember cselekedeteiből származik. Miért van az, hogy inkább a gátlástalanok és a csirkefogók előtt sima az út, hogy általában az aljasság diadalmaskodik a tisztesség fölött, és a legcivilizáltabbnak vélt század végén továbbra is a kegyetlenség járja örült táncát szerte a földön?

A vallásos ember nem érti, hogyan tűrheti el mindezt a szerető, igazságos, irgalmas és mindenható Isten? Miért hagyja a gonoszokat önkényeskedni, uralkodni ártatlanokon? Ahelyett, hogy lesújtana rájuk; vagy még inkább: mindnyájunkat jókká alakítana. Hiszen ha akarná, megtehetné. Mennyivel másabb lenne az élet! De Isten távolról, szinte közömbösen nézi a földi színjátékot – gondolja az ember, és meginyog a hite.

A hitetlen saját nézeteit látja igazolva: ha lenne Isten, nem eshetne meg mindaz az iszonyat, aminek csak töredékéről értesülünk, de a jóérzésű embernek ennyi is megfekszi a lelkét.

Próbáljuk végiggondolni, mi lenne, ha Isten úgy cselekedne, ahogy sokan várnánk tőle.

Ha az égi igazságszolgáltatás látványosan és azonnal lecsapna a gonoszul viselkedőkre, főleg abban különbözne a földitől, hogy a büntetés kirovása *teljesen bizonyos* lenne. Isten előtt nem lehet cselekedeteinket eltitkolni, sem elbagatellizálni, ezért senki nem reménykedhetne abban, hogy esetleg szárazon megússza. Mindenki – függetlenül lelke beállítottságától és értékétől – állandóan megfigyelt voltát és cselekvési szabadságának korlátait tényszerűen felmérve, a közvetlen földi következményeket ésszel felfogva, *kénytelen lenne félni Istent*. Erkölcsünk többé már nem választás függvénye lenne, mert a normáktól való eltérés esetén rögtön megtorlásban lenne részünk.

Rokonszenvesebbnek tűnik az a gondolat, hogy Isten olyan változást hozzon létre a lelkünkben, amely megtisztít minket, és kiírtja belőlünk a gonoszszágnak, a rosszra való készségnek az írmagját is. Ez megszabadítana bennünket a választás sokak számára terhes kényszerétől, hiszen azt jelentené, hogy kizárólag a jóra vagyunk beprogramozva.

Mindkét esetben megfosztódnánk embervoltunk egyik alapvető jegyétől: az erkölcsi választás lehetőségétől. Attól, hogy mi dönthessük el, milyen életet akarunk élni (természetesen a számunkra adott körülmények korlátai között). Ezt Isten nem törölheti el. Nem azért, mert nincs hatalma hozzá, hanem azért, mert ellentétes lenne a szándékaival. Isten ugyanis mindent megtehet, de *a saját szándékai kötik*. Velünk, emberekkel kapcsolatban azt akarja, hogy *hozzá érkezzünk, de a magunk akarata alapján*. Ehhez segítséget is ad – különösen, ha kérjük. Magunknak kell azonban dönteni a jó és a rossz között, melyek (néha nem könnyű) megkülönböztetéséhez iránytűt is nyerhetünk tőle.

Szabadságunkban áll a rosszat választani, gonoszakká is lehetünk, és így kivehetjük részünket a világ szörnyűvé tételében. Ne akarjuk ezért Istenre hárítani azt a felelősséget, amit választási szabadságunk következtében magunk hordozunk. És ne várjunk Istentől olyan beavatkozást, amely megfosztana minket ettől a szabadságtól, mert így emberi mivoltunk foszlana szét.

Ha a miénk a felelősség, nem nézhetjük részvétlenül és tétlenül mindazt, ami történik. Mit tehet vajon a jó szándékú ember azért, hogy jobbá legyen a világ? Csatlakozzon gyakran igen kétes értékű és kimenetelű politikai játszmákhoz? Társadalmi harcot szorgalmazzon? Hátha kiderül – mint annyiszor a történelem folyamán –, hogy többet rombol, mint használ vele? Támogasson jótékonyági szervezeteket, hogy legalább a szenvedés enyhítéséhez hozzájáruljon? Elégséges-e ennyi? Kellene legyen egy biztosabb és egyértelműbb útja is a javító szándékok érvényesülésének.

Persze ha akarnánk, sem tudnánk függetleníteni magunkat a közügyektől, egyrészt mert érintve vagyunk, hiszen a társadalom, amelyben élünk, szükségszerűen rányomja bélyegét életünkre, másrészt, ha csupán szavazni megyünk is, politikai döntésben veszünk részt. (Ha nem megyünk el, akkor is.) Minden társadalmi cselekvésben részt vevő ember ítéletének minősége befolyásolja a végeredmény minőségét is. Döntő jelentőségű ezért, hogy át tudjunk látni a bennünket hatalmi érdekekből félrevezetni, manipulálni kívánó, szép szavakba csomagolt hazugságokon, ugyanakkor felül tudjunk emelkedni saját, sokszor kicsinyes nézőpontunkon is. Az ehhez szükséges perspektívát Istenhez tartozásunk igazi felismerése adhatja meg, és az, ha az Ő segítségét kérjük a társadalmi kérdések szövevényében, a ma mind divatosabb „plurális értékrendben” való helyes eligazodáshoz, a kellemes arccal megjelenő rossz idejében történő felismeréséhez. Ezért a hitetleneknek és a félig hívőknek az Istenhez vezető útra találása, *megtérése* nélkül nem sok esélyünk van arra, hogy világunk valóban jobb legyen.

Minden ember indulatvilága, lelki arculata jelentős mértékben kihat környezetére. Ez a kisugárzás – legyen bár jó vagy rossz – nem csak közvetlen kapcsolatban érvényesül. Egy távol lévő ismerősünk közérzetét például kedvezően befolyásolja, ha jóindulattal, szeretettel gondolunk rá. A nem csupán földi érdekek szerint tájékozódó, cselekedeteit, indulatait önbírálattal figyelő, társaihoz való viszonyulását a lélek közös eredetére (és végcéljára) alapozó ember másokra gyakorolt hatása nemigen lehet negatív.

Valójában azonban ennél sokkal többről van szó.

A hercegovinai Medjugorje faluban 1981 óta jelenik meg Mária; eleinte hat, akkor még gyermekszámba menő embernek.¹ A világnak szóló üzeneteiben állandóan visszatér a felszólítás, hogy imádkozzunk. Imádkozzunk a békéért, a mai társadalomban igen nehéz helyzetben levő ifjúságért, de mindenekelőtt a hitetlenek megtérééséért. Az ima – mondja – „*az egyetlen eszköz az emberi nem megmentésére*”. Isten mindegyikönket kiválasztott, hogy részt vegyünk „*az emberiség üdvözítésének nagy tervében*”, ezért a jövőben lejátszódó események nagy része imáinktól függ.

Vajon hogyan kell ezt érteni? Miért van olyan nagy jelentősége mindnyájunk jövőjében az egyes ember imáinak? Hogyan lehet az, hogy a hitetlenek számának csökkenését, tehát tőlünk független emberek megváltozását érhetjük el általa? Szinte könyörög nekünk Mária, hogy imádkozzunk. Miért?

Egyetlen magyarázat kínálkozik: választási szabadságunkat nem akarván csorbítani, Isten nem avatkozik be közvetlenül életünkbe, nem befolyásolja magatartásunkat csak akkor, ha ezt kérjük tőle. Csak *ha mi is akarjuk* azt a bennünket, embereket érintő változást, amely az Ő szándékaival egyezik. Ezért ha mélyen és őszintén kívánjuk, hogy embertársaink (velünk együtt) jobbá legyenek, segítséget kapunk óhajunk teljesüléséhez. Így hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a társadalom emberibbé váljon. Tudomásul kell tehát vennünk, hogy az ima világot megváltoztató erő.

Mindez azt jelenti, hogy nem csupán cselekedeteink, de lelki beállítódásunk, gondolataink, érzéseink is befolyásolják mindannyiunk sorsát. Mindenekelőtt pedig Istenhez való viszonyunk, mert alapvetően ez határozza meg a magunkhoz és a többi emberhez való viszonyulásunkat is. Minden erkölcsi döntésünkkel csatlakozunk valahová: vagy a szeretet vagy pedig a gonoszság erőinek szolgálatába szegődünk. Szabad akaratunk alapján választhatunk: ellene dolgozunk, vagy inkább munkatársai leszünk a Teremtőnek, akitől közösségi voltunk legmélyebb alapjainak bizonyosságaként az embertársainkon imával való segítség lehetőségének ajándékát nyertük. Ideje felismernünk, hogy mennyire összetartozunk.

1999. július

¹ A Katolikus Egyház egyelőre nem foglalt állást a jelenségek hitelességével kapcsolatban..